

חיפה כימיקלים יכולה להמשיך להפעיל את המפעל בדרום - הבחירה לסגור היא שלה

ראוי שבכירים בממשלה יפסיקו להתמסר לגחמות החברה, ויבהירו שניתן ליבא אמוניה באיזוטנקים ישירות למפעל

10:19 02.08.2017 מאת: אורה קובן

חיפה כימיקלים הודיעה היום על סגירת שני מפעליה ועל הפיטורים של כ-800 עובדיה. במכתב ששיגר בעלי החברה ג'ולס טראמפ לראש הממשלה, האשים את עיריית חיפה, את הפופוליזם ואת הבירוקרטיה בניצחון על החברה ועל הממשלה. אבל טראמפ לא ציין, למשל, שבית המשפט העליון קבע - לאחר ששמע את כל הצדדים - כי חיפה כימיקלים אשמה במשבר, כיוון שידעה על ההתפתחויות הצפויות ולא נערכה להן. בצעד חסר תקדים בית המשפט אף הציע לעובדים שיפוטרו וללקוחות החברה שיינזקו - לתבוע אותה.

הטעות העיקרית של חיפה כימיקלים היא בכך שלא השקילה להבין שיש גבול למה שיחסי הון-שלטון יכולים לתת לה. היא לא הפנימה שהזמנים השתנו - בעיקר מאז אירועי המחאה החברתית ב-2011. כן, זו עובדה, השינוי אכן מתרחש - אולי לא בקצב הרצוי, אבל הוא קורה. כמו טנגו, מתקדם ונסוג, אבל בסך הכל הכיוון ברור. יש כיום יותר שקיפות תקשורתית, יותר ביקורת ויותר זהירות בקרב חלק מקבלי ההחלטות. בעיה נוספת של חיפה כימיקלים היתה העיתוי. היא שמרה את התותחים הכבדים שלה לדקה התשעים, ושם, מה לעשות, מצאה ראש ממשלה טרוד בפרשות הכוללות חשדות להטבות שלא כדין שהעניק לכאורה לבזק ותוכניות שרקח מאחורי הקלעים עם נוני מוזס, בעלי ידיעות אחרונות. ספק אם נתניהו מעוניין להסתבך בעוד פרשה חדשה. זה לא שהוא לא ניסה. מנכ"ל משרדו הוציא מכתב מתוקשר למשרד האוצר, שבו תבע סכום דמיוני של כחצי מיליארד שקל - מענק לחיפה כימיקלים להקמת מפעל אמוניה בדרום. ובדיון אצל ראש הממשלה, לאחר שהיה ברור שמכל האמוניה מסוכן לתושבי חיפה והסביבה, דרש נתניהו - כך על פי משתתפים בדיון - למצוא כל דרך אפשרית להאריך את חיי המכל עד להקמת המפעל בדרום - לפחות שלוש שנים.

משרד ראש הממשלה - באמצעות המל"ל - אף סיפק הערכות כוללניות לפיהן מערך האמוניה הכולל את האוניה והמכל אינם מסוכנים, וזאת מבלי לבסס אותן על בדיקות וחלופות, כמקובל.

חיפה כימיקלים, החברה בהתאחדות התעשיינים, גייסה את האחרונה לעזרתה. ההתאחדות סיפקה נתונים על הצורך של המשק באמוניה של חיפה כימיקלים והפריחה איומים על שיתוק בתי חולים ומפעלים ביטחוניים - שהתבררו כעורבא פרח. עובדה, אף מפעל לא נסגר, אף כי החברה הפסיקה ליבא אמוניה כבר לפני כחמישה חודשים. מסתבר שניתן למצוא חלופות יבוא. הממשלה הלכה בעקבות התאחדות התעשיינים, וספגה נזיפה מבית המשפט על הזגזג בעמדתה בכל הנוגע לתלות המשק ביבוא האמוניה של חיפה כימיקלים.

חיפה כימיקלים התנהגה כמו הבריון השכונתי. היא לחצה כל הזמן על הממשלה לקבל החלטות שיתאימו לאינטרס שלה. היא פעלה לדחות את ריקון המכל ככל שניתן, מתוך תקווה שמשוהו כבר יקרה, כך שהיא לא תצטרך להחזיר אותו לבעליו החוקיים - חברת נמלי ישראל. היא דחתה את חלופת היבוא באיזוטנקים שאישר המשרד להגנת הסביבה, מכיוון שהיתה יקרה יחסית לאחרות; וגרמה לממשלה לתעדף חלופה זולה יותר - אף שהיה ברור שלא תתממש משום שלא תקבל רשיון עסק מעיריית חיפה. היא התייחסה להחלטת בית המשפט העליון על ריקון המכל כהמלצה בלבד, לא כמשהו מחייב, והקימה עליה גם את שופטיו. אלה הבינו שבהורדת הידיים בינם לבין החברה מוטל עליהם להפגין כח, וסינדלו אותה בכך שאסרו על הממשלה להעניק לה היתר רעלים עד שתרוקן את המכל.

בין לבין הודיע מבקר המדינה כי קיים חשש לפלילים בהתנהלות גורמי ממשלה בפרשה, ושפך מים צוננים על אלה שנרתמו לקדם את בקשותיה של חיפה כימיקלים במשרדי הממשלה. בעקבות מכתבו של מבקר המדינה גם נאסר על מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה לטפל בנושא בשל ניגוד עניינים - מה שצריך להעמיד את כל החלטות המשרד בנושא לבדיקה מחדש, כולל הדירוג הבטיחותי והסביבתי של חלופות היבוא עליהן המליץ. ראוי להזכיר שהממשלה ובית המשפט העליון איפשרו - ועדיין מאפשרים - לחיפה כימיקלים ליבא אמוניה באיזוטנקים לדרום, ולהעבירם ישירות למפעל החברה. חיפה כימיקלים דחתה את החלופה הזו, שהיתה מעט יקרה מחלופות אחרות. עכשיו היא מספרת שהיא מוכנה ליבא באיזוטנקים - אבל שהממשלה לא מעניקה אישורים. את הפלונטר הזה ניתן לפתור - בתנאי שהחברה באמת מעוניינת להשתמש בחלופה. בינתיים נראה שמי שמשלמים את מחיר הכוחנות והיהירות של החברה הם 800 עובדיה, שצפויים לקבל מכתבי פיטורים. רצוי מאוד שהממשלה תשנה דיסקט, ובמקום להתמסר לגחמותיה של החברה, תבהיר שישנה חלופה מעשית לפתרון הבעיה. אם החברה תממש אותה - מה טוב; אם לא - היא תישא באחריות למצבה ולפיטורי העובדים. היא - ולא אף גורם אחר.